

978 (2021-2022) – Nr. 1
ingediend op 22 oktober 2021 (2021-2022)

Verslag van de gedachtewisseling

namens de Commissie voor Algemeen Beleid,
Financiën, Begroting en Justitie
uitgebracht door Arnout Coel en Björn Rzoska

over de eindrapporten van de stuurgroep
van de Vlaamse Brede Heroverweging

Samenstelling van de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën, Begroting en Justitie:

Voorzitter: Steven Vandeput.

Vaste leden:

Arnout Coel, Maaike De Vreese, Andries Gryffroy, Philippe Muyters, Steven Vandeput;
Adeline Blancquaert, Anke Van dermeersch, Wim Verheyden;
Koen Van den Heuvel, Peter Van Rompuy;
Willem-Frederik Schiltz, Maurits Vande Reyde;
Celia Groothedde, Björn Rzoska;
Ludwig Vandenhove.

Plaatsvervangers:

Liesbeth Homans, Lorin Parys, Sarah Smeyers, Wilfried Vandaele, Paul Van Miert;
Filip Brusselmans, Yves Buysse, Johan Deckmyn;
Jo Brouns, Stijn De Roo;
Marino Keulen, Gwendolyn Rutten;
Mieke Schauvliege, Jeremie Vaneeckhout;
Bruno Tobback.

Toegevoegde leden:

Jos D'Haese.

INHOUD

I.	Toelichting	4
1.	Inleiding door Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed	4
2.	Toelichting door Marion Debruyne, voorzitter van de stuurgroep van de VBH	5
II.	Bespreking	6
1.	Vragen en opmerkingen van de leden	6
1.1.	Tussenkoms van Philippe Muyters	6
1.2.	Tussenkoms van Maurits Vande Reyde	6
1.3.	Tussenkoms van Björn Rzoska	7
1.4.	Tussenkoms van Ludwig Vandenhove	9
1.5.	Tussenkoms van Peter Van Rompuy	9
1.6.	Tussenkoms van Arnout Coel	10
2.	Repliek van Marion Debruyne, voorzitter van de stuurgroep VBH	10
3.	Repliek van minister Matthias Diependaele	11
4.	Afsluitende repliek van Björn Rzoska	12
5.	Afsluitende repliek van minister Matthias Diependaele	12
	Gebruikte afkortingen	13

Bijlagen: zie [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be

Op 5 oktober 2021 werd in de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën, Begroting en Justitie een gedachtewisseling gehouden over de eindrapporten van de stuurgroep van de Vlaamse Brede Heroverweging (VBH).

De VBH beoogde een grondige doorlichting van alle uitgavenposten en, waar relevant, kostendekkingsgraden binnen de Vlaamse begroting om de kwaliteit van de publieke financiën te verbeteren op vlak van efficiëntie en effectiviteit. De VBH moest leiden tot een structurele verankering van beleidsevaluaties en uitgaven-toetsingen in het beleids- en begrotingsproces. De rapporten van de pilootgroepen die een bepaald beleidsdomein bekeken en de eindrapporten van de stuurgroep die de werkzaamheden overkoepelde en aanstuurde zijn te consulteren op de website van het Departement Financiën en Begroting: <https://fin.vlaanderen.be/de-vlaamse-brede-heroverweging-vbh/>.

De gedachtewisseling vond plaats in aanwezigheid van:

- Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed;
- Marion Debruyne, decaan van de Vlerick Business School en voorzitter van de stuurgroep van de VBH.

Bij de uiteenzetting werd door Marion Debruyne gebruikgemaakt van een presentatie.

De presentatie (bijlage 1), de eindrapporten van de stuurgroep van de VBH (bijlage 2 en 3) en de samenvatting van de projectgroepen (bijlage 4) zijn terug te vinden op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

(Deze vergadering werd georganiseerd als videoconferentie.)

I. Toelichting

1. Inleiding door Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed

Minister *Matthias Diependaele* is om drie redenen trots op de VBH: op het resultaat van deze zelfreflectie, op de door de stuurgroep geboden ondersteuning en op het feit dat de Vlaamse administratie zich getoond heeft als een volwassen, zelfkritische organisatie die deze oefening binnen een kort tijdsbestek kon afronden. Er is een duidelijke vooruitgang ten aanzien van eerdere soortgelijke oefeningen, zoals het kerntakendebat.

De minister herhaalt de filosofie achter de VBH. Overheden hebben de plicht om op een zorgvuldige manier met belastinggeld om te gaan en zichzelf in vraag te stellen. Dit door zowel de uitgaven als de regelgeving regelmatig onder de loep te nemen, met als centrale vraag: is dit wel nog nodig?

De minister geeft aan dat de rapporten over de VBH ambtelijke documenten zijn waarin de administratie geantwoord heeft op een aantal onderzoeksvragen, onder meer inzake mogelijke besparingen. Hij beklemtoont dat deze rapporten op geen enkele manier het voorwerp uitmaken van politieke besluitvorming. Ze kunnen uiteraard als inspiratie dienen voor zowel de regering als voor het parlement, en dat gebeurt ook. Maar de definitieve keuzes inzake de begroting moeten op het politieke niveau worden gemaakt en door het parlement worden goedgekeurd. De minister stelt vast dat daar nogal wat onduidelijkheid over bestaat, onder meer in de pers.

Tot slot erkent de minister dat deze oefening niet zonder gebreken was. Zo heeft niet elke entiteit even goed meegewerkt. Daarom werd aan de stuurgroep gevraagd

om ook de werkmethode te analyseren. Daar kunnen dan lessen uit worden getrokken voor toekomstige spending reviews of uitgaventoetsingen.

2. Toelichting door Marion Debruyne, voorzitter van de stuurgroep van de VBH

Marion Debruyne verwijst naar het vertrekpunt van de brede overweging: de mededeling van de Vlaamse Regering in december om een grondige doorlichting uit te voeren van alle uitgavenposten in het licht van hun beleidseffectiviteit en -efficiëntie. Worden de doelstellingen bereikt en gebeurt dat met optimale inzet van middelen? Er werd gekozen voor een evidence based policy, een onderbouwde doorlichting. Het eindresultaat zijn een aantal scenario's en beleidsopties, een menukaart waarmee de beleidsmakers aan de slag kunnen gaan.

Bij de start van dit proces werd een minimale set van vragen als opdracht meegegeven. Een tweede deel van de opdracht was de hele Vlaamse overheid en begroting bij deze oefening te betrekken.

De stuurgroep maakte deel uit van de governance van de VBH. Het inhoudelijke werk werd verricht door de projectgroepen, een per beleidsdomein en een overkoepelende voor sociale correcties. De stuurgroep trad op als procesregisseur, keurde de plannen van aanpak goed, becommentarieerde de conceptversies en keurde de eindversie van de rapporten goed.

De output van de stuurgroep bevat drie onderdelen. Een eerste output zijn de leerlessen en aanbevelingen. Dit omdat de VBH een oefening is die moet leiden tot een structurele verankering van de beleidsevaluatie. Het is dan ook van belang continu te verbeteren. Een tweede output zijn de samenvattingen en documenten van de projectgroepen zelf. Tot slot is er een evaluatie van het gelopen proces, op basis van 15 interviews met leden van de stuurgroep, de expertgroepen en externe experts, en 81 enquêtes bij rechtstreeks betrokkenen.

De spreker overloopt de belangrijkste aanbevelingen van de stuurgroep. Deze hebben betrekking op de verankering, de timing, de onderzoekscapaciteit en de nood aan systemische analyse.

De stuurgroep onderschrijft de nood aan verankering van de beleidsevaluatie. Die kan twee elementen bevatten: enerzijds een reguliere agenda van spending reviews of uitgaventoetsingen, waarin dieper wordt ingegaan op beleidsinstrumenten of -thema's, en anderzijds een periodieke brede heroverweging. Daarbij is het belangrijk een onderscheid tussen beide te maken, zowel qua frequentie als qua tijds-horizon.

Het uitgangspunt van de VBH was om de hele Vlaamse overheid door te lichten, maar in de praktijk werden toch keuzes gemaakt. Motieven daarvoor waren de haalbaarheid binnen het tijdsbestek van 6 tot 8 maanden, de keuze tussen breedte en diepgang, nieuw beleid dat pas werd uitgerold, reeds geplande evaluaties, het relancebeleid of politieke gevoeligheden. De stuurgroep beveelt daarom aan in de toekomst duidelijke afspraken te maken over de scope van de VBH.

Verder onderschrijft de stuurgroep dat de VBH een beleidsvoorbereidende en administratieve oefening is, die politiek draagvlak nodig heeft. Voorts is het belangrijk dat wordt gebruikgemaakt van externe onderzoekexpertise. Het belang van autonomie wordt ook onderschreven door de deelnemers aan de enquête, die rechtstreeks in dit proces betrokken waren.

Een tweede reeks aanbevelingen houdt verband met de timing. Dit is een thema met verschillende aspecten: de tijd die nodig is om de heroverweging uit te voeren

en de tijdshorizon van de beleidsopties. De stuurgroep beveelt aan om voldoende tijd uit te trekken voor de VBH. Eén jaar lijkt een geschikte periode. Tevens lijkt het aangewezen om niet alleen de korte termijn te bekijken maar te werken met verschillende horizonen (kort, middellang en lang). Dit kan de diepgang bevorderen en biedt meer mogelijkheden tot out of the box denken – wat de bedoeling is van dergelijke oefeningen. Tot slot beveelt de stuurgroep aan om een stappenplan op te stellen voor dieper gaande uitgaventoetsingen (spending reviews).

Naast tijd is er voor een evidence based policy ook nood aan voldoende studies en data. Op dit punt gaven de respondenten aan dat verbetering mogelijk is. De stuurgroep stelde ook een verschil in maturiteit vast tussen beleidsdomeinen op het vlak van evaluatiecultuur, competenties en aanwezigheid van data. De spreker beveelt dan ook aan om te voorzien in voldoende interne kennis, eventueel ook op een centraler niveau. Kanttekening is dat de proportionaliteit van het onderzoek moet bewaakt worden, meer bepaald de middelen die daarvoor worden ingezet tegenover de grootte van het onderzochte budget.

Tot slot pleit de stuurgroep voor een meer systemische analyse. Een heroverweging per beleidsdomein heeft haar waarde en was een pragmatische keuze, maar houdt het risico in dat er te weinig aandacht is voor onderlinge afhankelijkheden tussen beleidsdomeinen. Het effect van scenario's voor het ene domein kan een impact hebben op andere beleidsdomeinen. Systemische analyse kan dergelijke spillovereffecten in rekening brengen en verkokering tegengaan. Deze methodiek kan waardevol zijn voor thematisch afgebakende heroverwegingen, zoals bijvoorbeeld klimaat- en energiebeleid.

Tot slot gaat de spreker in op de vraag wat nodig is om de uitgaventoetsing zelf te verbeteren. Daarbij kwamen meer autonomie en meer maturiteit als voornaamste elementen naar voren. De woorden die de direct betrokkenen het sterkst associëren met de VBH kunnen worden samengevat als een noodzakelijk en zinvol leertraject en een cultuuromslag.

II. Bespreking

1. Vragen en opmerkingen van de leden

1.1. Tussenkomst van Philippe Muyters

Philippe Muyters stemt in met de omschrijving van de VBH als een noodzakelijk en zinvol leertraject dat een cultuuromslag met zich meebrengt. Maar het feit dat in deze VBH reeds tot de kern werd gegaan, is volgens het lid een goede zaak.

Ook is hij het eens met het voorstel tot opmaak van een agenda voor de spending reviews, en deze te combineren met een VBH. Het lid erkent dat het tijdsbestek voor deze VBH misschien iets te kort was, maar anderzijds is een duidelijk eindpunt altijd nodig. Het lid pleit voor een middenpositie: genoeg tijd uittrekken voor grondigheid maar toch binnen een bepaald tijds kader blijven.

Tot slot hoopt het lid dat via de VBH en spending reviews meer dan vroeger naar de uitgaven en hun effecten zal worden gekeken.

1.2. Tussenkomst van Maurits Vande Reyde

Maurits Vande Reyde beschouwt de VBH als een zeer nuttige oefening. Hij waardeert de verwijzing door de minister naar het kerntakendebat in 2014-2016, dat mislukte door de beperkte bereidheid van de administratie om daaraan mee te werken. Het is goed dat daar lessen uit zijn getrokken, net als uit het Nederlandse voorbeeld.

Over de inhoud van de rapporten per beleidsdomein kan vandaag nog niet zoveel worden gezegd. Dat is de taak van de betrokken commissies. Het is aan het parlement om er via zijn wetgevende macht voor te zorgen dat er resultaten worden geboekt met de aanbevelingen.

De evaluatie van het proces kan wel reeds worden besproken in deze commissie. Het lid richt zijn vragen hierover zowel aan de minister als aan Marion De Bruyne.

In het verslag staat dat bepaalde instanties onvoldoende de reflex hebben om zich bij bepaalde taken af te vragen of financiering met overheidsmiddelen nodig is. Dat is volgens het lid de cruciale vraag van deze oefening. Kan de stuurgroep voorbeelden geven van waar deze vraag onvoldoende werd geanalyseerd? Hoe kan deze vraag beter worden afgedwongen in het proces?

Beleidsdomeinen werkten in uiteenlopende mate van enthousiasme mee aan de VBH en er zijn verschillen in maturiteit inzake beleidsevaluatie (evaluatiecultuur en beschikbare informatie). Welke afspraken zal de minister op politiek niveau maken om ervoor te zorgen dat alle beleidsdomeinen ernstig meewerken en zich niet proberen te onttrekken aan deze oefening? Zijn er nog andere mogelijkheden tot responsabilisering of eventuele bestraffing? Welke goede praktijken kunnen uit Nederland worden overgenomen?

Hoe staat de minister tegenover het voorstel om een breder mandaat te geven aan de stuurgroep, zodat die niet alleen regisseert maar ook een aantal zaken kan afdwingen?

De beschikbaarheid van data blijft een aandachtspunt in sommige beleidsdomeinen. Dit is essentieel om maatregelen te evalueren. Kan de Vlaamse overheid een structurele oplossing afdwingen? Is het mogelijk om het voorzien in data voor beleidsevaluatie te verplichten?

Het rapport verwijst naar de Vlaamse subsidiepolitiek. Dat deze voor verbetering vatbaar is, noemt het lid vanzelfsprekend. Hoe staat de stuurgroep tegenover de Vlaamse subsidiepolitiek en de door de minister naar voren geschoven hervormingen, zoals het subsidieregister? Worden daarmee de kwalen verholpen?

Verder benadrukt de stuurgroep dat de administratie onafhankelijk het beleid moet kunnen uitvoeren, binnen de contouren die politiek zijn vastgelegd. Het rapport vermeldt dat voorafnames op het vlak van thema's en doelstellingen bij de beleidsevaluatie niet wenselijk zijn. Kan de stuurgroep bevestigen dat tijdens de voorbije VBH de onafhankelijkheid voldoende gegarandeerd was?

Hoe ziet de stuurgroep het vervolgtraject tijdens de komende jaren? Hoe worden de spending reviews gepland? Hoe worden de onderwerpen bepaald? Blijft de stuurgroep daarin een rol spelen?

Tot slot gaat het lid in op de sterke verkaveling van de Vlaamse overheid. De stuurgroep bepleit een aanpak van de versnippering, wat een doorlichting en een interne staatshervorming vergt. Veel overheidsinstellingen manifesteren zich als marktspeler (PMV, VRT, FIT enzovoort). Dit werd al geregeld besproken in het parlement. Ziet de stuurgroep pistes tot verbetering? Is de stuurgroep op praktijken gebotst waarbij agentschappen zich onvoldoende bewust zijn van het feit dat ze zich op het terrein van de private markt begeven?

1.3. Tussenkoms van Björn Rzoska

Björn Rzoska onderschrijft het belang van de VBH. Het is een waardevol en stevig werk, waar ook wel vragen bij te stellen zijn.

Het lid verwijst naar een artikel in De Tijd op van 1 oktober, waarin door de journalist wordt gesteld dat de VBH halverwege is omdat 26 van de 50 miljard euro zou zijn doorgelicht. Kan de minister deze uitspraak bevestigen? Ook zou het departement Onderwijs amper suggesties hebben gedaan. Klopt dat? Waaraan ligt dat?

De spreker vraagt aan Marion Debruyne om de opmerkingen in het rapport over uiteenlopende maturiteit, onvoldoende reflectie en gebrek aan capaciteit en data te concretiseren. Waar doet zich dat voor? Hoe kan ervoor worden gezorgd dat de bouwstenen capaciteit en data verbeteren?

Wat betreft de transparante scope bij de aanvang van de VBH, suggereert het rapport volgens het lid dat politiek gevoelige dossiers opzij werden geschoven. Het lid vraagt aan Marion Debruyne welke entiteiten expliciet aan de kant zijn gaan staan, en waarom. Het lid vraagt ook toelichting bij de discussie tussen de stuurgroep en projectgroepen over de vrijstelling van heroverweging voor relancemaatregelen.

De VBH is opgevat als een onafhankelijke, ambtelijke oefening. De stuurgroep waarschuwt voor het risico dat de betrokken ambtenaren tussen de hamer van de stuurgroep en het aambeeld van de ministers kunnen terechtkomen, en daardoor politiek gevoelige thema's uit de weg zouden gaan. Heeft Marion Debruyne daar voorbeelden van? Hoe kan dit worden vermeden? In dezelfde sfeer verwijst het rapport naar tussentijdse interventies van belanghebbenden, die niet wenselijk worden geacht. Gaat dit enkel over het parlement? Hoe kunnen we dit voorkomen?

Voor de inzet van externe experts en evaluatiecapaciteit werd voor de VBH een raamcontract afgesloten met Deloitte, IDEA en de KU Leuven. Het lid vraagt aan Marion Debruyne of die mogelijkheid voldoende heeft gewerkt. Moet dit in een volgende ronde sterker worden verankerd?

De stuurgroep pleit voor een breder mandaat om onderzoek te initiëren. Was het mandaat deze keer op sommige punten te beperkt?

Het belangrijke werk van de spending reviews moet volgens het lid eigenlijk nog beginnen. Het parlement heeft daar zijn rol in te spelen. Waarop baseert de stuurgroep zijn eigen keuze voor zes onderwerpen voor uitgaventoetsingen? Het lid vraagt de minister hoe de Vlaamse Regering het vervolgtraject ziet. Maakt zij intern een planning op voor spending reviews tijdens deze regeerperiode? In welke richting gaat de discussie? Het lid meent dat het parlement zelf ook kan bekijken welke uitgaventoetsingen wenselijk zijn, en dit kan bespreken met de regering.

Het lid gaat in op de besparingen – één van de centrale vragen bij de VBH. De stuurgroep schrijft in zijn rapport dat een te sterk besparingsperspectief een goede heroverweging in de weg kan staan. Heeft de stuurgroep dat in dit geval gevoeld? Werden hierdoor sommige onderwerpen buiten de scope gehouden? Het was de bedoeling om naar grotere budgetten te kijken en out of the box te denken, gekoppeld aan de scenario's inzake 5 of 15 procent besparing. In de praktijk ging heel wat energie naar kleinere budgetten. Hoe komt dat? Was dit een onverwacht effect? Haalt dit de kwaliteit van de VBH niet onderuit?

Aan Marion Debruyne vraagt het lid hoe de stuurgroep de omzetting van de aanbevelingen in de begrotingsopmaak 2022 beoordeelt. Vindt de stuurgroep in de begrotingsopmaak voldoende sporen van zijn werk terug?

Tot slot vraagt het lid de minister om de lijst van voorstellen ter waarde van 4 miljard euro aan mogelijke besparingen. Welke worden daaruit gekozen? Zullen uit deze lijst nog andere voorstellen worden geselecteerd in het begrotingstraject naar 2024?

Het lid hoopt dat de resultaten van deze boeiende oefening in het toekomstige parlementaire begrotingswerk zullen worden verankerd.

1.4. Tussenkomen van Ludwig Vandenhove

Volgens *Ludwig Vandenhove* moeten overheidsmiddelen zo goed mogelijk worden besteed. De VBH is dan ook een zinvolle oefening. Maar de VBH is een technisch instrument vanuit de administratie, zeker geen beleidsinstrument. Dat is de taak van de regering en het parlement. In die zin is het lid een koele minnaar van deze oefening.

In welke mate staat de minister achter de conclusies van Marion Debruyne dat een tijdsbestek van een jaar nodig is, en een stappenplan tot 2024? De maatregelen in het kader van de begroting 2022 doen volgens het lid twijfels rijzen over de gedragenheid van dit project door de hele regering.

In hoeverre beïnvloedt deze technische oefening de beleidsoefening? Wat is het standpunt van Marion Debruyne over de scenario's van 5 of 15 procent besparing? Hoe ziet zij de aankondiging over de subsidiepolitiek in het genoemde stappenplan? Welke plaats hebben de doorlichting van de subsidies en het subsidieregister in het tijdspad tot 2024?

Het lid herinnert eraan dat de VBH initieel als opzet had om overheidsmiddelen efficiënter en effectiever in te zetten. Dat is iets anders dan een besparingsoefening. Toch stelt het lid vast dat een aantal besparingen duidelijk op de VBH gebaseerd zijn, zoals fiscale uitgaven als het gunstregime in de verkeersbelasting voor oldtimers en de meeneembaarheid van verkooprechten.

Het lid informeert naar de volgorde van de spending reviews. Wordt die bepaald door de regering of wordt het voorstel van de stuurgroep gevolgd? Heeft het parlement daar zeggenschap in?

Het lid formuleert tot slot enkele algemene beschouwingen.

Het lid betreurt dat de begrotingsdebatten in deze commissie zelden over politieke keuzes gaan en dat de nadruk vooral op technische aspecten ligt, zoals deze VBH.

Voorts vraagt het lid aan de minister hoe hij reageert op de kritiek dat de regering in haar begrotingsontwerp te weinig rekening zou houden met de adviezen van de administratie en de relancecomités. Dit staat immers haaks op deze oefening.

In zijn inleiding verwees de minister naar verklaringen in de media. Het lid veronderstelt dat hiermee wordt bedoeld op sommige leden van de meerderheid die in de media verklaringen aflegden die afwijken van de voorgestelde begroting. Kan de minister dit verduidelijken?

Tot slot stelt het lid voor dat de commissie inspraak en zeggenschap zou krijgen in de opmaak van een realistisch stappenplan tot 2024. De uitdaging is ervoor te zorgen dat op het einde van de legislatuur niet zal blijken dat de rapporten in de kast zijn blijven zitten.

1.5. Tussenkomen van Peter Van Rompuy

Ook *Peter Van Rompuy* ziet wat voorligt als een cultuuromslag in de analyse en de beoordeling van de effectiviteit van de inzet van overheidsmiddelen door de Vlaamse administratie. Hoe kan met dezelfde middelen meer output worden gerealiseerd of met minder middelen dezelfde output? Het parlement kan al langer het

Rekenhof inzetten. De VBH is volgens het lid een belangrijk aanvullend instrument, dat ondanks onvermijdelijke kinderziekten voor een kleine kwantumsprong zorgt.

Het lid heeft drie suggesties om de impact van de VBH op het beleid te verhogen.

Een eerste suggestie is om te werken met een index voor de overheidseffectiviteit, die kan worden vergeleken met andere landen of regio's. Dergelijke index bestaat volgens het lid voor België, maar niet voor Vlaanderen. Kan zo'n index worden opgemaakt voor Vlaanderen? Dit is immers een zachte manier om enige druk te zetten op de verantwoordelijke ministers.

Marion Debruyne suggereerde om te werken met thema's. Dit lijkt het lid nuttig om de politieke impact van de VBH te verhogen. Nu gaat het over alle beleidsdomeinen, wat bijzonder breed is en moeilijk hanteerbaar voor een commissie of voor de media. Kiezen voor een bepaald thema verhoogt de aanwezigheid in het publieke en parlementaire debat.

Tot slot loopt dit traject volgens het lid samen met de uitbouw van het subsidieregister. Beide instrumenten kunnen mekaar versterken met het oog op meer transparantie. Hoe ziet de minister die koppeling? Wat zijn de volgende stappen in dit proces?

1.6. Tussenkoms van Arnout Coel

Arnout Coel stelt voor om de cyclische herneming van de VBH niet bij het begin van de legislatuur te laten plaatsvinden, wanneer ze wordt afgeremd door het regeerakkoord, maar op het einde. Op die manier kan hieruit worden geput bij de opmaak van het regeerakkoord en de meerjarenbegroting. Wat is hierover het standpunt van Marion Debruyne?

Wat beveelt Marion Debruyne aan om de erg uiteenlopende beschikbaarheid van data over de effectiviteit en efficiëntie van de ingezette middelen per beleidsbeslissing te verhogen en te standaardiseren?

Het meerjarentraject wil het begrotingstekort tegen 2024 halveren. Hiervoor werd onder meer geput uit het keuzemenu van de VBH. Hoe gaat de minister hier verder mee aan de slag? Zal bij volgende begrotingsrondes uit dit keuzemenu worden gekozen? Is dit ter vervanging of ter aanscherping van de besparingen die reeds werden voorzien?

2. Repliek van Marion Debruyne, voorzitter van de stuurgroep VBH

Marion Debruyne antwoordt dat de vraag naar scenario's voor een 5 of 15 procent-besparing een stevige uitdaging was die ertoe noopte om breder te denken dan het status quo. Toch kwam de opportuniteitsvraag – moeten we dit wel doen? – niet zo vaak aan bod in het werk van de projectgroepen. De stuurgroep heeft dit aangekaart bij de tussentijdse feedback, maar de conclusie blijft dat men op dat vlak verder had kunnen gaan. Daarom suggereert de stuurgroep om die vraag heel concreet op te nemen in de set van vragen. De spreker onderstreept daarbij dat de overweging niet noodzakelijk hoeft te zijn dat de overheid ergens te veel aanwezig is. Een overheid kan in bepaalde domeinen ook te weinig aanwezig zijn.

De evaluatiematuriteit bevat drie componenten: de beschikbaarheid van gegevens, competenties inzake beleidsevaluatie en de evaluatiecultuur. Welke van de drie tekortschoot, zat in de black box, maar de spreker denkt niettemin dat op alle drie vlakken verbetering mogelijk is. De algemene ervaring dat deze oefening nuttig en leerrijk was, toont dat zij alvast heeft bijgedragen aan die maturiteit. De stuurgroep heeft geen mandaat om zich uit te spreken over de subsidiepolitiek van de

Vlaamse overheid. Zeker is wel dat een subsidieregister het beginpunt is van subsidie- en beleidsevaluatie, en dus absoluut noodzakelijk is.

In sommige projectgroepen werden vanaf het begin externe experts betrokken, bij andere heeft de stuurgroep dat moeten aankaarten. De via het raamcontract aangeboden onderzoekscapaciteit is vrij veel gebruikt.

In principe zat alles binnen de scope van de oefening, maar het tijdsbestek dwong de projectgroepen tot keuzes, naast de eerdergenoemde pragmatische argumenten zoals nieuw beleid, reeds aangekondigde evaluaties of bepaalde gevoeligheden. De spreker kan slechts speculeren over de bron daarvan. Daarom pleit de stuurgroep voor goede en transparante afspraken over de afbakening vanaf het begin van de VBH.

Wat het vervolgtraject betreft: volgens de spreker wordt de agenda van de spending reviews idealiter in het begin van de legislatuur vastgelegd, eventueel als onderdeel van een regeerakkoord. De brede heroverweging heeft een langere tijds-horizon, waar scenario's voor een volgende legislatuur kunnen uitkomen. De stuurgroep onderschrijft de suggestie om de werken met thema's. Ook klopt het dat een te sterke focus op besparingen de oefening in de weg kan staan. Besparingen zijn een mogelijke, maar niet de enige finaliteit van een brede heroverweging. De stuurgroep kon de 5 of 15 procentvraag ondersteunen. Deze vraag verplicht immers om verder te denken, om zaken grondig in vraag te stellen. Keerzijde is dat het gepingel om kleinere budgetten die grote heroverweging enigszins in de weg stond.

3. Repliek van minister Matthias Diependaele

Matthias Diependaele waarschuwt voor al te drastische conclusies uit de ongelijke deelname door verschillende onderdelen van de Vlaamse overheid. Dat heeft veel te maken met de tijdsdruk. Zelf ziet hij geen heil in bestraffing. Voor veel entiteiten is de oefening zinvol en leerrijk gebleken. De minister hoopt dat dit aanstekelijk zal werken op andere entiteiten. Er moet wel verder gebouwd worden op de voorbije ervaring met de uitgavendoorlichting.

De minister staat open voor een breder mandaat voor de stuurgroep. Daarover is nog overleg nodig. Aandachtspunt daarbij is dat de voorbije oefening, met inbegrip van de stuurgroep, eenmalig was. Nu moet worden bekeken welke onderdelen kunnen worden geëxtrapoleerd en onder welke vorm dit kan gebeuren. We moeten bekijken hoe we kunnen voortwerken met de bestaande bouwstenen.

De minister bevestigt dat de stuurgroep inderdaad niet werd opgezet om de conceptnota subsidies te beoordelen.

De halverwege in het artikel in *De Tijd* wijst er volgens de minister op dat we er tijdens deze oefening in geslaagd zijn om op een korte tijdspanne 57 procent van het budget door te lichten. Daartoe heeft men moeten focussen en keuzes maken.

Wat het Departement Onderwijs betreft, onderstreept hij dat nog maar zelden dergelijk helder overzicht is gegeven van de financiering van het onderwijs. Dat is op zich reeds waardevol. Het is echter niet de taak van de minister om elk onderdeel van de VBH apart te beoordelen, daarin kan het parlement zijn rol spelen.

De oefening met betrekking tot de uitgavendoorlichting wordt reeds voorbereid. De hoop was dit sneller te laten aansluiten bij de VBH, maar binnen de komende weken zal de minister een voorstel voorleggen aan de regering. Twee dingen moeten worden bekeken: hoe gaan we met de uitgaventoetsingen om en wanneer zal er een nieuwe brede heroverweging plaatsvinden?

De minister antwoordt Björn Rzoska dat er geen informatie wordt achtergehouden. Het keuzemenu van 4 miljard euro is geen lijst die niet aan het parlement is bezorgd. Alle stukken over de VBH zijn integraal aan de commissie bezorgd, verzekert hij.

Voor haar begroting heeft de regering zich vooral gericht op 2024. Het traject daartoe is vastgelegd. Ongetwijfeld zitten er nog waardevolle voorstellen in het keuzemenu en in de voorliggende eindrapporten. Die kunnen voor deze regering nuttig zijn als zich de komende twee, drie jaar nog economische schokken zouden voordoen. Indien niet, dan zijn zij misschien nog nuttig voor de volgende regering of het parlement.

De minister heeft altijd duidelijk gezegd dat de VBH een oefening van de administratie is en geen beleidsinstrument. De politieke keuzes, die meer ideologisch gekleurd kunnen zijn, worden gemaakt door regering en parlement. De minister is het niet altijd eens met alle keuzes van de administratie, en dat hoeft ook niet. Ambtenaren hebben spreekrecht maar wat de minister vindt, hoeft niet samen te vallen met hun verklaringen. Ook titels van persartikels of interpretaties van journalisten binden de minister uiteraard niet. Zo heeft de minister het zelf bijvoorbeeld nooit gehad over overbodige uitgaven.

De index voor overheidseffectiviteit acht de minister nuttig om verder te bekijken.

Een subsidieregister is niet meer dan een lijst met subsidies. Op zich houdt die geen keuzes in, al kan zij er wel teweegbrengen. Het is een nieuw instrument waar we op een volwassen manier mee moeten leren omgaan. De transparantioefening is volgens de minister op zich al zeer waardevol.

De meerjarenraming tot 2024 is klaar op basis van de economische omstandigheden van vandaag. Als er in de tussentijd nog schokken komen, zal men moeten reageren. Waar de inspiratie voor eventuele nieuwe oefeningen, besparingen of nieuwe uitgaven vandaan moet komen, valt volgens de minister nog te bekijken.

4. Afsluitende repliek van Björn Rzoska

Björn Rzoska beweert niet dat de minister dingen achterhoudt. Eén van de doelen in de mededeling van de regering was echter een keuzemenu van 4 miljard euro aan mogelijke besparingsvoorstellen, zoals het eindrapport op bladzijde 1 herhaalt. Het lid verwacht dan ook dat die lijst bestaat. Hij kan zich niet voorstellen dat nog niemand dergelijk overzicht heeft samengesteld uit de verschillende rapporten.

5. Afsluitende repliek van minister Matthias Diependaele

Matthias Diependaele verwijst Björn Rzoska naar de samenvatting van 80 pagina's, getiteld Overzicht samenvattingen projectgroepen (bijlage 4).

Steven VANDEPUT,
voorzitter

Arnout COEL
Björn RZOSKA,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

FIT	Flanders Investment & Trade (= Vlaams Agentschap voor Internationaal Ondernemen)
KU Leuven	Katholieke Universiteit Leuven
PMV	ParticipatieMaatschappij Vlaanderen
VBH	Vlaamse Brede Heroverweging
VRT	Vlaamse Radio- en Televisieomroeporganisatie